

Matkailu tuo Lappiin rahaa – mutta myös haittoja

Satu Lehtonen, Maaseudun Tulevaisuus

Matkailu on Lapissa monelle välttämätön elannon antaja – tunturikeskuskunnissa jopa neljä viidestä työpaikasta liittyy matkailuun. Mutta matkailu tuo mukanaan myös haittoja: perinteiset elinkeinot saattavat taantua ja vanhat kylärakenteet rikkoutua, herkkä maaperä kuluu ja maisema muuttuu.

Viime vuoden lokakuussa Lapissa käynnistyi mittava tutkimushanke, jonka tavoitteena on etsiä keinoja matkailun vaikutusten mittaamiseen. Kun sopivat mittarit löydetään, matkailua on helpompi ohjata ekologisesti ja sosiaalisesti kestävään suuntaan.

Kolme vuotta kestävän Landscape Lab -hankkeen 1,8 miljoonan euron budjetista puolet tulee EU:n Life-ympäristörahostosta. Toisesta puolesta vastaavat hankkeeseen osallistuvat kymmenkunta organisaatiota.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Rovaniemen tutkimusasemalla työskentelevä tutkija Marja Uusitalo on yksi hankkeen keskeisistä hahmoista. Hän vetää hankkeen maisemaosuutta ja osallistuu myös sen matkailun sosiaalisiin vaikutuksiin keskittyvään osaan. Uusitalo on ylpeä siitä, että hanke sai Life-osarahoituksen. Life-rahoista kilpailevat kaikki EU-maat, ja kisa on kovaa. Tästä hankkeesta odotetaan tuloksia, joita voidaan soveltaa muillakin vastaavilla alueilla Euroopassa.

Kuvat: Kari Salonen

Tutkija Marja Uusitalo vetää Landscape Lab -hankkeen maisemaosuutta.

Pohjoinen luonto on herkkä

Ounasselän tunturialueen matkailukeskuksiin, Leville, Pallakselle ja Ylläkselle, suuntautuu suurin osa Suomen luontomatkailusta. Pohjoinen, herkkä luonto sekä Pallas-Yllästunturin kansallispuiston läheisyys asettavat matkailun suunnittelulle omat haasteensa.

Hankkeessa haetaan keinoja mitata muun muassa matkailun ympäristö- ja maisemavaikutuksia sekä sen vaikutuksia paikallisten yhteisöjen arkielämän ja kulttuuriin ja välillisesti aluetalouteen.

Tutkimuksessa selvitetään, miten paikallinen väestö on kokenut voivansa vaikuttaa matkailun kehittämiseen ja miten matkailu on vaikuttanut perinteisiin elinkeinoihin eli maa-, metsä- ja porotalouteen.

Matkailijoilta kysellään, mitä he matkakohteeltaan odottavat ja mihin suuntaan kohteita tulisi kehittää.

Matkailun luontovaikutuksia voidaan mitata vaikkapa mittaamalla vedenkulutusta tai polkujen levenemistä, tutkimalla millaisen matkan päässä keskuksista lähimmät kotkanpesät sijaitsevat tai selvittämällä kolopesijöiden yleisyyttä, Uusitalo kuvaa.

Kun matkailun vaikutuksista saadaan selkeä kuva, on paikallisedustustojen vuoro päättää, miten tietoja käytetään esimerkiksi kaavoituksessa, Uusitalo toteaa. Vaikkapa näin: Onko avoimilla peltomaisemilla kulttuurihistoriallista arvoa vai kaavoitetaanko ne loma-asunnoille?

Lappilainen pihapiiri on perinteisesti sitä avarampi, mitä pohjoisemmas mennään. Kuvassa sodankyläläisen Visatupa-matkailutilan pihaa.

Avaruus ja lumi suuria elämyksiä

Hankkeessa on jo selvitetty matkailijoiden maisemakokemuksia. Eri maista tulleita patikkoijia, hiihtäjiä, laskettelijoita ja moottorikelkkailijoita on kutsuttu päiväretkelle. Heille on annettu mukaan kamera ja näin viritetty heidät tarkkailemaan ympäristöään, Uusitalo kertoo. Retken jälkeen tutkijat ovat haastatelleet matkailijoita.

Haastatteluissa on todettu, että matkailijat ovat yllättävän paikkauskollisia. Ylläksen-kävijöiden pahin tulevaisuudenkuva on, että osittain perinteisen kylärakenteensa säilyttänyt Ylläs rakennettaisiin Levin kaltaiseksi tiiviiksi ja kaupunkimaiseksi alueeksi. Levillä kävijät taas arvostavat alueen palvelurakennetta.

Toisaalta Levillä on Uusitalon mielestä hienoa se, että itse Levi on uhrattu rakentamiselle, mutta viereinen Kätkätunturi pyritään säilyttämään koskemattomana. Turisti arvostaa sitä, että koskematon luonto on lähellä ja nopeasti tavoitettavissa.

Kesällä matkailijat ovat kiinnittäneet huomionsa luonnon pieniin yksityiskohtiin, talvella taas suurmaisema on noussut arvoonsa, kun lumi peittää yksityiskohdat, Uusitalo kertoo.

Avaruus, hiljaisuus ja lumi ovat ulkomaalaisille suurempia elämyksiä kuin paikalliset osaavat ajatellakaan.

Tuloksia luvassa ensi vuonna

Landscape Lab -tutkimushanketta hallinnoi Lapin yliopiston arktinen keskus. MTT:n lisäksi hankkeessa ovat mukana Geologian tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitoksen Kolarin ja Rovaniemen tutkimusasemat, Rovaniemen ammattikorkeakoulu, Lapin luonto-opisto, Metsähallitus, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha ja arkkitehtuuritoimisto Arktes. Osarahoittajina ovat lisäksi Kittilän ja Kolarin kunnat.

Hankkeen ensimmäiset tulokset julkistetaan ensi vuonna.